ଭୁବନେଶ୍ୱର ଓ କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ରୁ ଏକସଙ୍ଗେ ପ୍ରକାଶିତ

ଓଡ଼ିଶା ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍

ସମ୍ପାଦକୀୟ

୪୦ଲକ୍ଷ କାହାର?

ବିଜେପୁର ନିର୍ବାଚନ ପାଖେଇ ଆସିଲାଣି । ଗୁରୁବାର ପ୍ରଚାର ସରିବ । ହୋହଲ୍ଲା ଥମିଯିବ । ହାତରେ ମାତ୍ର ଅଳ୍ପ କେଇଘଣ୍ଟା ରହିଛି, ତେଣୁ ସବୁ ଦଳର ନେତାଙ୍କ ସ୍ୱର ତୀବ୍ର ହୋଇଛି । କଟାକ୍ଷ ଶାଣିତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଆକ୍ଷେପ ଏବଂ ପ୍ରତି ଆକ୍ଷେପରେ ଶବ୍ଦପ୍ରଦୂଷଣ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଛି ।

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକ ବିଜେପୁର ପ୍ରଚାରରେ ଭୋଟରଙ୍କୁ ଶେଷ ସନ୍ଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି । ନିର୍ବାଚନୀ ସଭା ଏବଂ ରୋଡ୍ ଶୋ'ରେ ମଧ୍ୟ ସାମିଲ ହୋଇଛନ୍ତି । ୨୦ ତାରିଖ ମଧ୍ୟାହ୍ନରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବରପାଲିର ବଡ଼ଗାଁଠାରେ ଦଳ ପକ୍ଷରୁ ଆୟୋଜିତ ସାଧାରଣ ସଭାରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧିତ କରିଛନ୍ତି । ଅପରାହ୍ନରେ କୁମ୍ଭାରୀ ଓ ଅଗଲପୁରଠାରେ ରାସ୍ତାପାର୍ଶ୍ୱରେ ଆୟୋଜିତ ସଭାରେ ଯୋଗଦେଇଛନ୍ତି । ୨୦ ତାରିଖରେ ସେ ବରଗଡ଼ଠାରେ ରାତ୍ରିଯାପନ କରିବେ । ପରଦିନ ଗାଇସିଲଟର କଳଙ୍ଗାପଲି ଏବଂ ବିଜେପୁରଠାରେ ନିର୍ବାଚନୀ ସଭାରେ ଯୋଗଦେଇ ପ୍ରଚାର ଶେଷ କରିବେ ।

ଠିକ୍ ସେମିତି ବିଜେପି ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସୂଚନା ଓ ପ୍ରସାରଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ସ୍ମୃତି ଇରାନୀ ପ୍ରଚାର ମଇଦାନକୁ ଓହ୍ଲାଇଛନ୍ତି ।

ପ୍ରଚାର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପହଞ୍ଚିଥିବା ସମୟରେ ବିଜେପୁର ମହୁଲପାଲି ଛକରେ କାର୍‌ରୁ ୪୦.୫୦ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଜବତ ହେବା ଘଟଣାକୁ ନେଇ ଉଭୟ ବିଜେପି ଏବଂ ବିଜେଡି ପରସ୍ପରକୁ ଟାର୍ଗେଟ୍ କରିଛନ୍ତି । ଉଭୟ ଦଳ କହୁଛନ୍ତି ଏ ଟଙ୍କା ସେମାନଙ୍କର ନୁହେଁ । ଏମିତିରେ ଚର୍ଚ୍ଚା ଥମିନି । ଯଦି ଏ ଟଙ୍କାର ଦାବିଦାର କେହି ନାହାନ୍ତି ତା'ହେଲେ ଏ ଟଙ୍କା ସେଠି ପହଞ୍ଚିଲା କେମିତି? ୪୦ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ତ ସେଠି ଶୂନ୍ୟରୁ ବୃଷ୍ଟି ହୋଇନି? ତେଣୁ ଯେଉଁ ସୂତ୍ରରେ ବା ଯେଉଁ ମାଧ୍ୟମରେ ସେ ଟଙ୍କା ମହୁଲପାଲି ଛକଯାଏ ଯାଇଛି ସେଇ ମାଧ୍ୟମକୁ ଯାଞ୍ଚ୍ କଲେ ଟଙ୍କା କାହାର ଜଣାପଡ଼ିଯିବ ବୋଲି କ'ଣ କେହି ଜାଣି ନାହାନ୍ତି?

ସେ ଟଙ୍କା ଯାହାର ବି ହେଉ ଏବଂ ତା'ର ଦାବିଦାର କେହି ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଟଙ୍କା ଯେ ପ୍ରଚାର କାମରେ ଲାଗିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଭୋଟରଙ୍କୁ କିଣିବା ପାଇଁ ଯଦି ସେ ଟଙ୍କା ଯାଉଥିଲା ତା'ହେଲେ ଶେଷ ସମୟ ପାଇଁ କାହିଁକି ଅପେକ୍ଷା କରାଗଲା ? ସେଇ ଟଙ୍କାରେ ୪୦ଟି ନଳକୂପ ବସାଯାଇ ପାରିଥା'ନ୍ତା, ରାସ୍ତାଘାଟର ମରାମତି କରାଯାଇ ପାରିଥା'ନ୍ତା । ଏଭଳି କାମ କରିଥିଲେ ସେ ୪୦ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପୂରା ବିଜେପୁର ଲୋକଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ଲାଗିପାରିଥା'ନ୍ତା । ଯେଉଁ ଦଳ ୪୦ଲକ୍ଷ ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ବିଜେପୁର ଲୋକଙ୍କ ପିଇବା ପାଣି ସଂକଟ ଦୂର କରିଥାନ୍ତା ସେ ଦଳ ପ୍ରତି ନିଶ୍ଚେ ଲୋକଙ୍କର ଦରଦ ରହିଥାନ୍ତା । ଲୋକେ ଅନୁଭବ କରିଥାନ୍ତେ ନିର୍ବାଚନ ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ ଦଳ ଏତେ କାମ କରୁଛି ସିଏ ନିର୍ବାଚନ ଜିତିଲେ ନିଶ୍ଚେ ଅଧିକ କରିବ । ଏଭଳି ନକରି ୪୦ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାକୁ ସେମାନଙ୍କର ନୁହେଁ କହି ଖସିଯିବାରେ ଲାଭ କ'ଣ ହେଲା?

ନେତାମାନଙ୍କର ଏଇ ଟଙ୍କା ବାଣ୍ଟିବା ପ୍ରବଣତା ଯଦି ସବୁ ସମୟରେ ଥାନ୍ତା ତା'ହେଲେ ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ଭୋଟରଙ୍କ ପାଖରେ ହାତଯୋଡ଼ିବାକୁ ପଡ଼ୁ ନଥା'ନ୍ତା । ପ୍ରତିଟି ଦଳ ଯେତିକି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରନ୍ତି ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ସେତିକିରେ ଗୋଟେ ଗୋଟେ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ଅନେକ ବିକାଶ ହୋଇପାରନ୍ତା ।

ଟଭୀନାନୀ ଜିନ୍ଦାବାଦ

ରମ୍ୟ ରଚନା

ଦିବାକର ବିଶ୍ୱାଳ

ସେଦିନ ସଦ୍ୟ ନିଶଦାଢ଼ି ଉଠୁଥିବା ତଳେ ଗଜା ଟୋକା ଟ୍ରେକର୍‌ରେ ଭିତର ବାହାର ବୋଝେଇ ହୋଇ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ମନୋନୟନ ପଟୁଆରରେ ଦାଣ୍ଡ ଦୁଲୁକା ହଲ୍ଲାଚିଲ୍ଲା କରି ଯାଉଥିଲେ । ଦେହରେ ମୁହଁରେ ତାଙ୍କର ତାରୁଣ୍ୟ ଡଗ୍‌ମଗ୍ ହୋଇ ଫୁଟୁଥିଲା । ସେମାନେ ଚିତ୍କାର କରୁଥିଲେ 'ତୁମର ଭାଇ ଆମର ଭାଇ ସପନା ଭାଇ ଜିନ୍ଦାବାଦ' ସପନା ଭାଇ ଅର୍ଥାତ ସ୍ୱପ୍ନାନନ୍ଦ ମହାନ୍ତି– ଗଣଦୁଃଖ ହରଣ ପାର୍ଟିର ପ୍ରାର୍ଥୀ । ପ୍ରାର୍ଥିପତ୍ର ଦାଖଲ ପରେ ସେହି ବିଂଶ ନିମ୍ନ ବର୍ଷୀୟ ଦଳଟି ଜଣେ ନେତା ନେତା ଦିଶୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାଖ ଗଳିକୁ ଆନୀତ ହେଲେ ଓ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଫୁସ୍‌ଫାସ୍‌ରେ କ'ଣ କଥା ହେଲେ, ଦିଆନିଆ ହେଲା । କିଳିକିଳା ରାବ କରି ଦଳଟା ଯାକ ବାହାରିଗଲେ ଓ ପାଞ୍ଚ ସେକେଣ୍ଡ ଭିତରେ କର୍ପୂର ଭଳି କୁଆଡ଼େ ଉଡିଗଲେ । ଦୃଶ୍ୟଟା ମୋର ମାନସମନ୍ଥନ କରୁଥିଲା । ଛୋଟପିଲାଗୁଡ଼ାକ, ବାପାଙ୍କ ହୋଟେଲ୍‌ରେ ଖାଉଥିବେ, ମା'ଠୁଁ ଖଣ୍ଟାୟତି କରି ପକେଟ ଖର୍ଚ୍ଚ ଅସୁଲ କରୁଥିବେ । ନିର୍ବାଚନ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ଅବାଞ୍ଛିତ ମୌକା । ଘଣ୍ଟେ ଦୁଇଘଣ୍ଟା ରଡ଼ାରଡ଼ି, ପଚିଶ ପଚାଶ ହାତ ଚଢ଼ିବ । ମହାଖୁସ୍ ସେଇଥିରେ ।

ତା'ପର ଦିନ ହନୁମାନ ଦଳର ପ୍ରାର୍ଥୀ ଧ୍ରୁବାନନ୍ଦ ମହାଭୋଇଙ୍କର ନୋମିନେସନ ପଟୁଆର ଆସିଲା । ଦୋତାଲା ବାରଣ୍ଡାରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ହନୁମାନ ଦଳର ପଟୁଆର ଦେଖୁଥିଲୁ ଆମେ ଦୁଇ ଚାରିଜଣ, ସେଇ ରଣ ଦୁନ୍ଦୁଭି, ସେଇ କିଳିକିଳା ନାଦ, ସେହି କୋଳାହଳ ଭେଦକରି କାନରେ ବାଜିଲା । ଗତକାଲି ଷ୍ଟାଇଲ୍‌ର ସେହି ପୁରୁଣା ଆବାଜ 'ତମର ଭାଇ ଆମର ଭାଇ ଧ୍ରୁବଭାଇ ଜିନ୍ଦାବାଦ' । ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଚିତ୍କାରକାରୀଙ୍କୁ ସନାକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଉଙ୍କିଟୁଙ୍କି ମାରୁଥିବାବେଳେ ଆମ ଗଣେଶ ହଠାତ୍ ପାଟିକରି ଉଠିଲା– 'ସାର୍ ଦେଖନ୍ତୁ କାଲିର ସେଇ ସପନା ଭାଇ ଜିନ୍ଦାବାଦ ଦଳଟା' । ସତରେ, ଗଣେଶ ଠିକ୍ ଚିହ୍ନି ନେଇଛି । ଚୋପାଛଡ଼ା ଲିଚୁଭଳି ଆଖି ଦୁଇଟାରେ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଚାହିଁ ରହିଥିଲି । ଠିକ୍ ଆଗଦିନ ଭଳି ଗୋଟାଏ ଟ୍ରେକରରେ ସେହି ପଞ୍ଝାଟା ଗତକାଲିର ସପନା ଭାଇଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଆଜି ଧ୍ରୁବଭାଇଙ୍କୁ ଧରିଛନ୍ତି । ଗତକାଲିର ମଇଁଷି ଚିତ୍ର ଶୋଭିତ ପତାକା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଷଣ୍ଢ ଚିହ୍ନର ପତାକା । ଡିଆଁ କୁଦା କୁହାଟ ଚିତ୍କାର ସବୁ ଭିତରେ ପୂରାପୂରି ଆନ୍ତରିକତା ବିଦ୍ୟମାନ । ଏମାନେ ଯେ ଗତକାଲିର ସପନା ଭାଇ ଲୋକ, କାହା ଜିଭରେ ହାଡ଼ ହେଇଛି କହିଦବ ଏଇକଥା । ପଟୁଆର ନିର୍ବାଚନ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଇଜଲାସରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ହଜାର ହଜାର ଲୋକଙ୍କ ସହିତ ସେମାନେ ବି ପହଞ୍ଚିଲେ । ଗଗନ ପବନ କମ୍ପେଇ ଧ୍ରୁବ ଭାଇ ଜିନ୍ଦାବାଦ କଲେ । ତା'ପରେ ତାଙ୍କ କାମ ସରିଲା । ଗତକାଲି ଭଳି ଆଜି ମଧ୍ୟ ମାଧୋ ସିଂ, ତହସିଲଦାର ସିଂହ ମଙ୍ଗନ୍ ସିଂହ, ମାର୍କା ମହାମାନବ ପିଲାପଞ୍ଝାକୁ ଖୋଇବା ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ହୋଟେଲକୁ ନେଇଗଲା । ଦୁଇ ଚାରିଟା କାରଣ ବାରି ବୋତଲ ସହିତ କିଛି ଟଙ୍କା ଧରେଇ ଦେଲା । ଦୁଇ ଘଣ୍ଟାର ମେହନତ୍ ପାଇଁ ପାରିତୋଷିକ । ସାମାନ୍ୟ କେଇଟା ଟଙ୍କା ଓ କେଇ ବୋତଲ ମଦ ବିନିମୟରେ ଦେଶର ଭାବୀ ନାଗରିକଙ୍କୁ କିଣା ଯାଉଥିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଦୁଃଖ, କ୍ଷୋଭ ଓ ଲଜ୍ୟାରେ ମୁଁ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଉଠୁଥିଲି ।

ତା'ପରଦିନ ପୁଣି ସେହି ପୁରୁଣା ଦୃଶ୍ୟର ପୁନରାଭିନୟ । ନୂଆ ଭିତରେ କେବଳ ସ୍ଲୋଗାନ୍ । ଧ୍ରୁବ ଭାଇ ପରବର୍ତ୍ତେ ଟଭୀନାନୀ । ସେମାନେ ରଡ଼ିଛାଡୁଥିଲେ 'ତମର ନାନୀ ଆମର ନାନୀ ଟଭୀନାନୀ ଜିନ୍ଦାବାଦ' । ଏକାବେଳକେ ଅନାବିଳ, ଅନାହତ ଆବାଜ୍ । ଖାଇବା, ପିଇବା, ଦେଣନେଣ ଦୃଶ୍ୟର ପୁନରାବୃତ୍ତି ପରେ ସେମାନେ ଚାଲିଗଲେ । ସେମାନେ କାହିଁକି ଏପରି କରୁଥିଲେ? ସେମାନେ କାହିଁକି ସପନା ଭାଇ, ଧ୍ରୁବ ଭାଇ ପୁଣି ଟଭୀନାନୀର ଜିନ୍ଦାବାଦ କରୁଥିଲେ? କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଦଳର ନହୋଇ ସେମାନେ ସର୍ବଦଳୀୟ ହେଉଥିଲେ କାହିଁକି? କ'ଣ ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଏଇ ରାଜନୈତିକ ବେଶ୍ୟାବୃତ୍ତି? ଯେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ନେତାମାନେ ଚାକିରି ବିକ୍ରି କରନ୍ତି, ଚାକିରି ପ୍ରଲୋଭନ ଦେଖେଇ ଯେଉଁଠି ଝିଅ, ବୋହୂଙ୍କ ଇଜ୍ଜତ ଲୁଟ୍ କରାଯାଏ, ଶହ ଶହ ବିଏ, ଏମ୍.ଏ. ପାସ୍ କରୁଥିବା ଯୁବକ ବେକାର ବୁଲୁଥିବା ବେଳେ ଯେଉଁ ଦେଶରେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦର ପାଠୁଆଭାଇ, ଅଧାପାଠୁଆ ଭିଣୋଇର ଭାଇ ଚାକିରି ପାଆନ୍ତି, ମୁହଁରେ ରାମନାମ କହି ଯେଉଁ ଦେଶର ନେତାମାନେ ବଗଲ୍‌ରେ ଛୁରୀ ଧରନ୍ତି, ସେ ଦେଶର ତରୁଣ ରାଜନୈତିକ ବେଶ୍ୟାବୃତ୍ତି କରିବ ନାହିଁ ତ କ'ଣ କରିବ? ବଞ୍ଚିବାର ସର୍ବନିମ୍ନ ଆବଶ୍ୟକତା ଅଭାବରୁ ଯେଉଁମାନେ ଅନବରତ ମୃତ୍ୟୁ ସହିତ ସଂଗ୍ରାମ କରୁଛନ୍ତି, ହଜାର ସୁଯୋଗ୍ୟ ସନ୍ତାନ ଓଡ଼ିଶା ଜନନୀ ଜନ୍ମ କରିଥିବା ବେଳେ ବ'କଲମୀ ଏମେଲଙ୍କ ଭଉଣୀ ବା ସ୍ତ୍ରୀ, ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଭାଇ ବା ଶଳାଙ୍କୁ କଳାଧନ ବଳରେ ଗାଦିରେ ବସେଇ ତା' ହାତରେ ଲୋକଙ୍କ ଝୁଟି ଧରେଇ ଦିଆଯାଉଚି, ସେ ଦେଶର ଯୁବକ ନୈତିକତାକୁ ପୋଡ଼ି ଖାଇବ ନାହିଁ ତ କ'ଣ ଭୋକ ଉପାସରେ ପୋକମାଛି ପରି ମରିବ? କେବଳ ଅମଣିଷ ପରି ବଞ୍ଚି ରହିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକମାନେ ନିରକ୍ଷର ୱାର୍ଡମେମ୍ବର ବା ଟିପଦିଆ ଖଣ୍ଟି ଅକ୍ଷରି ସରପଞ୍ଚଙ୍କ ବୋକଚା ବୋହୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ନୈତିକତାର ପ୍ରଶ୍ନ ଏକାବେଳକେ ଅବାନ୍ତର । ଗୋଟିଏ ଘରୋଇ ନୂଆ କଲେଜରେ ଅଧ୍ୟାପକ ଚାକିରି ପାଇଁ ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ ହେଉଥିଲା । ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ କରୁଥିଲେ ଜଣେ ସରକାରୀ କଲେଜର ସିନିୟର ଅଧ୍ୟାପକ, କଲେଜ ପ୍ରିନ୍ସପାଲ ଓ ଆଉ ଦୁଇଜଣ ବିଶେଷଜ୍ଞ । ତାଙ୍କ ସହିତ ଅଣ୍ଡର ମାଟ୍ରିକ୍ ସରପଞ୍ଚ ମଧ୍ୟ ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ ଦଳରେ ଥିଲେ । ସମସ୍ତେ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ଲେଖାଏଁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ଅଧ୍ୟାପକ ଚାକିରି ପାଇଁ ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ ଦେଉଥିବା ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ । ସରପଞ୍ଚ ପଚାରିଲେ– କହିଲ, ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ ସବୁଠାରୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା କ'ଣ ହୋଇପାରେ?

ବୁଦ୍ଧିମାନ ଯୁବକ ଅଧ୍ୟାପକ ପ୍ରାର୍ଥୀ କାଳ ବିଳମ୍ବ ନକରି ଚଟ୍‌ପଟ୍ ଉତ୍ତର ଦେଲେ– ''ବର୍ତ୍ତମାନ ସବୁଠାରୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା ହେଉଛି ଯେ, ଜଣେ ଅଣ୍ଡର ମାଟ୍ରିକ୍ ଲୋକ ଜଣେ ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନରେ ଏମ୍.ଏ ପାସ୍ କରିଥିବା ଯୁବକଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା କରୁଛି ।''

ଲଜ୍ୟାରେ ଲାଲ ପଡ଼ିଯାଇଥିଲା ସରପଞ୍ଚଙ୍କ ମୁହଁ, ଆଉଥରେ ମୁଁ ଜଣେ ଟ୍ରେଣ୍ଡ ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍ ଯୁବକ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆଦୌ ସ୍କୁଲକୁ ଆସୁନଥିବା ଅଭିଯୋଗ ସଂପର୍କରେ ପଚାରିଥିଲି ଓ ନୈତିକତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାଙ୍କର ଏପରି କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ମୁଁ ଜିଲ୍ଲା ଶିକ୍ଷକ ସଂଘର ସଭାପତି ଭାବରେ ପଚାରିଥିଲି । ଯୁବକ ଜଣକ ଅତି ନିଷ୍ଠୁର ଭାବେ ଜବାବ ଦେଇ କହିଲେ– 'ସାର୍ , ୩୦ହଜାର ଟଙ୍କା ଦେଇ ମୁଁ ଚାକିରି କିଣିଛି, ଅର୍ଥାତ୍ ୩୦ହଜାରରୁ ସେଦିନ ମୁଁ ମୋ ନୈତିକତା ଟିକକ ବିକି ଦେଇଥିଲି । ଲାଞ୍ଚ ମୁଁ କସ୍ମିନ କାଳେ ଦେଇନଥାନ୍ତି ସାର୍, ମାତ୍ର ରୁଗ୍ଣ ବୁଢ଼ାବାପା, ଅଭିଆଡୀ ଭଉଣୀ, ୮ଜଣ ଶ୍ରେଣୀରେ ପାଠ ପଢୁଥିବା ଛୋଟ ଭାଇକୁ ଚାହିଁ ୨ମାଣ ଜମି ବିକି ଟଙ୍କା ଆଣି ଲାଞ୍ଚ ଦେଲି, ତା' ସହିତ ମୋ' ନୈତିକତା ଟିକକ ମଧ୍ୟ ୩୦ହଜାରରେ ବିକିଦେଲି । ନୈତିକତା ମୋ' ପାଖରେ ଆଉ ଅବଶିଷ୍ଟ ନାହିଁ ସାର୍ ।''

ଯୁବକ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ମୋ' ଆଖି ଓଦା ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଆଜି ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି ଆଜିର ମୂଲ୍ୟବୋଧହୀନ ସମାଜରେ ପଥଭ୍ରାନ୍ତ ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ କରୁଛି କିଏ? ସେମାନଙ୍କ ମଣିଷ ପଣିଆକୁ ଚାଲେଞ୍ଜ କରୁଛନ୍ତି କେଉଁମାନେ?

ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା
ମୋ. ୭୮୯୪୦୩୩୧୨୦

ମାତୃଭାଷାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଦିନଟିଏ...

■ ହିମାଂଶୁ ଶେଖର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ■

ଆଜି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମାତୃଭାଷା ଦିବସ । ମାତୃଭାଷାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ସଂକଳ୍ପ ନେବାର ଦିନଟିଏ । ଏହି ଦିବସ ଆମକୁ ଭାଷାର ଆବଶ୍ୟକତା ବିଶେଷ କରି ମାତୃଭାଷାର ଗୁରୁତ୍ୱ ସମ୍ପର୍କରେ ସଚେତନ କରାଇଥାଏ । ଭାଷାହିଁ ଜାତିର ପରିଚୟ । ଭାଷା ମରିଗଲେ ଜାତି ମରିଯିବ । ଏହି କଥାକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ୧୯୯୯ ମସିହା ନଭେମ୍ବର ୧୭ ତାରିଖରେ ୟୁନେସ୍କୋ ତରଫରୁ ନିଆଯାଇଥିବା ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁସାରେ ୨୦୦୦ ମସିହାରୁ ଫେବୃଆରୀ ୨୧ ତାରିଖକୁ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମାତୃଭାଷା ଦିବସରୂପେ ପାଳନ କରାଯାଉଛି । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଲା ଭାରତ ପରି ବହୁ ଭାଷାଭାଷୀ ଦେଶରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜ୍ୟ ତା'ର ମାତୃଭାଷାକୁ ସମଭାବରେ ସମ୍ମାନ ଦେଲେ ରାଜ୍ୟରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ତଥା ଦେଶରେ ସ୍ନେହ, ଭାଇଚାରା ଓ ସ୍ୱଦେଶପ୍ରେମ ଜାଗ୍ରତ ହେବ । ସବୁଠୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରସଙ୍ଗ ହେଲା ଆଜକୁ ୬୪ ବର୍ଷ ତଳେ ୧୯୫୨ ମସିହା ଫେବୃଆରୀ ୨୧ ତାରିଖରେ ବାଂଲାଦେଶରେ ବଙ୍ଗଳାଭାଷାକୁ ରାଷ୍ଟ୍ରଭାଷାର ମାନ୍ୟତା ଦେବାପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ବାହାରିଥିବା ଢାକା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ୪ ଜଣ ଛାତ୍ର ଅବ୍‌ଦୁସ ସାଲେମ୍, ରଫିକୁଦ୍ଦିନ ଅହମ୍ମଦ, ଅବ୍‌ଦୁଲ ବରକତ୍ ଓ ଅବ୍‌ଦୁଲ ଜବର ଭାଷା ପାଇଁ ପୋଲିସ ଗୁଳିରେ ସହିଦ ହୋଇଗଲେ । ତେଣୁ ଏହି ତାରିଖ ସହିତ ସେହି ସ୍ମୃତି ଜଡିତ ହୋଇ ରହିଛି ।

ମାତୃଭାଷା, ମା'ର ଭାଷା । ଏହା ସହିତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷର ନାଡିର ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି । ଏଣୁ ମାତୃଭାଷାର ପ୍ରସାର ଓ ପ୍ରଚାର ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ସଂପ୍ରୀତିର ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ବିଶେଷତଃ ଭାରତ ଭଳି ବହୁ ଭାଷାଭାଷୀ ଦେଶ ପାଇଁ ମାତୃଭାଷାର ସୁରକ୍ଷା ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ । ତା' ନହେଲେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଭାଷା ସଙ୍କଟ ସୃଷ୍ଟି ହେବାର ଯଥେଷ୍ଟ ସମ୍ଭାବନା ରହିଛି । ଏହା ଯେଭଳି ଭାରତ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ, ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ଭାବେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ । ସମୀକ୍ଷକମାନଙ୍କ ମତରେ ଏବେ ବିଶ୍ୱରେ ପ୍ରାୟ ୬ ରୁ ୭ ହଜାର ଭାଷା ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ଆଗାମୀ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ଶେଷ ସୁଦ୍ଧା ହୁଏତ ଏଥିରୁ ୯୦ ଭାଗ ଭାଷାର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଲୋପ ପାଇବ । କାରଣ ଅଧୁନା ବିଶ୍ୱର ଶତକଡା ୯୫ ଭାଗ ଲୋକ ମାତ୍ର ୧୦୦ଟି ଭାଷାରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଛନ୍ତି । ଆହୁରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା ଯେ ବିଶ୍ୱରେ ପ୍ରାୟ ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଲୋକ ମାତ୍ର ୮ଟି ଭାଷାରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଛନ୍ତି ଯଥା– ଚୀନ, ହିନ୍ଦୀ, ଇଂରାଜୀ, ସ୍ପେନିଶ୍, ରୁଷ୍, ବଙ୍ଗଳା, ଆରବୀ ଓ ପର୍ତ୍ତୁଗୀଜ । କିନ୍ତୁ ଆଜି କେବଳ ଆମର ମାତୃଭାଷା ଓଡିଆ ନୁହେଁ, ଭାରତର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାଷା ତଥା ପୃଥିବୀର ଅନେକ ଭାଷା ସଙ୍କଟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଛନ୍ତି । ଆଜି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶ ଏ ସଙ୍କଟରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ପାଇଁ ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଛନ୍ତି ।

ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମାତୃଭାଷା ଦିବସ ପାଳନ କରାଯିବା ଅବସରରେ ଆମ ମାତୃଭାଷା ଓଡିଆର ସ୍ଥିତି କେଉଁଠି ତାହା ନକହିବା ଭଲ । ୧୯୩୬ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ପହିଲା ଦିନ ଓଡିଶା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ରୂପେ ଗଠିତ ହେବା ଏକ ଐତିହାସିକ ଘଟଣା । ବହୁ ଘାତ ପ୍ରତିଘାତ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍କଳ ଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ, ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସ, ପାରଳା ରାଜା କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଦେବ ପ୍ରମୁଖ ମହାନ୍ ବରପୁତ୍ରମାନଙ୍କ ଉଦ୍ୟମ ଫଳରେ ଓଡିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳକୁ ନେଇ ଏକ ସ୍ୱପ୍ନ ସାକାର ହେଲା । ମାତ୍ର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନର ୮୧ ବର୍ଷ ପରେ ବି ଦିନକୁ ଦିନ ଆମ ଭାଷାର ଅବକ୍ଷୟ ଘଟୁଛି । ଆମ ଭାଷା ପ୍ରତି ଆମର

ମମତା ନାହିଁ, ନାହିଁ ମଧ୍ୟ ଆନ୍ତରିକତା । ଭାଷାର ପ୍ରସାର ପ୍ରଚାର ଦୂରର କଥା, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶିତ ଦୁର୍ଲଭ ଗ୍ରନ୍ଥ ସବୁ ପଢିବାରେ ଆମର ଆଗ୍ରହ ନାହିଁ । ପତ୍ରପତ୍ରିକା, ନାଟକ, ଉପନ୍ୟାସ, ଗଳ୍ପ ଓ କବିତା କଥା ପଚାରେ କିଏ? ହିନ୍ଦୀ, ବଙ୍ଗଳା, ଇଂରାଜୀ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପ୍ରେମରେ ଆମେ ପଡିଯାଇଛୁ । ଅଥଚ ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟ ଭାରତବର୍ଷର ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟ । ଏ ମାଟିର କବି ସାରଳା ଦାସ ମହାଭାରତ ଲେଖି ବେଦବ୍ୟାସ ପାଲଟି ଯାଇଛନ୍ତି । କବି ସମ୍ରାଟ ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ, ଦୀନକୃଷ୍ଣ, ଅଭିମନ୍ୟୁ, ବଳରାମ ଦାସଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ସମ୍ଭାର ଭାରତୀୟ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟରେ ଦୁର୍ଲଭ । ଏମାନେ ହିଁ ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟର ରକ୍ଷାକାରୀ । କଥା ସମ୍ରାଟ ଫକୀରମୋହନ, କବିବର ରାଧାନାଥ, ଭକ୍ତକବି ମଧୁସୂଦନ, ପଦ୍ମଭୂଷଣ ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି, ସ୍ୱଭାବ କବି ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେରଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ସମ୍ଭାର ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ଋଦ୍ଧିମନ୍ତ କରିଛି, ଏହା ଅନସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ।

ଏସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ଆଧୁନିକ ଭାରତରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ଓ ଭାଷା ତୁଳନାରେ ଆମ ଭାଷାର ପ୍ରଚାର ଓ ପ୍ରସାର ଆଶାନୁରୂପ ହୋଇପାରିନାହିଁ । ଏହାର ମୂଳ କାରଣ ହେଉଛି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡିଆ ଭାଷା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ସରକାରୀ ଭାଷାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାନ୍ୟତା ପାଇନାହିଁ । ୧୯୫୪ ମସିହାରେ ତତ୍କାଳୀନ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଓଡିଆ ଭାଷାକୁ ସରକାରୀ ଭାଷା କରିବା ପାଇଁ ଅଧିନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କରିଥିଲେ । ଏଥିପାଇଁ ଶବ୍ଦକୋଷ ସଙ୍କଳନ କରାଯାଇଥିଲା । ମାତ୍ର ତାହା ଅଧାପନ୍ତରିଆ ହୋଇରହିଗଲା । ପୁନଶ୍ଚ ୧୯୮୫ ମସିହାରେ ଓଡିଆ ଭାଷାକୁ ସରକାରୀ ଭାଷାର ମାନ୍ୟତା ଦେବାପାଇଁ ତତ୍କାଳୀନ ସରକାର ନିଷ୍ପତି ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଏଥିପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ପଦକ୍ଷେପ ମଧ୍ୟ ନିଆଯାଇଥିଲା । ଏପରିକି ଓଡିଆ ଟାଇପ୍ ମେସିନ୍ କିଣାଯାଇ ବିଭିନ୍ନ ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟକୁ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଆନ୍ତରିକତା ଓ ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ଅଭାବରୁ ତାହା ମଧ୍ୟ ଆଗେଇପାରିଲା ନାହିଁ । ଇତିମଧ୍ୟରେ ଓଡିଆ ଭାଷା ୬ଷ୍ଠ ଭାରତୀୟ ଭାଷା ଓ ପ୍ରଥମ ଆର୍ଯ୍ୟଭାଷା ଭାବେ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ମାନ୍ୟତା ପାଇଛି । ଯେଉଁ ଭାଷାକୁ ଦିନେ ଅନ୍ୟମାନେ ଆଡନଜରରେ ଦେଖୁଥିଲେ ଓ ଓଡିଆ ଭାଷା ଏକ ଭାଷା ନୁହେଁ ବୋଲି କହୁଥିଲେ ସେ ଭାଷା ଆଜି ଜାତୀୟ ସ୍ୱୀକୃତି ଲାଭ କରିଛି । ଇତିମଧ୍ୟରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ୧୯୫୪ ଭାଷା ଆଇନକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାସହିତ ଆସନ୍ତା ୨୦୧୮ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ପହିଲା ଉତ୍କଳ ଦିବସରୁ ସାରା ରାଜ୍ୟରେ ଓଡିଆ ଭାଷାରେ ସବୁ ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହେବ ବୋଲି ଗତ ଡିସେମ୍ବର ୨୬ ତାରିଖରେ ପୁରୀ ଠାରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ କ୍ୟାବିନେଟ ବୈଠକରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଛନ୍ତି । ଓଡିଆ ଭାଷାର ବ୍ୟାପକ ପ୍ରସାର ଓ ପ୍ରଚାର ପାଇଁ ବିଂଶ ସୂତ୍ରୀ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ନିକଟରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପର୍ଯ୍ୟଟନ ବିଭାଗରୁ ସଂସ୍କୃତି ବିଭାଗକୁ ଅଲଗା କରିଛନ୍ତି । ବାସ୍ତବରେ ଏହା ଏକ ସ୍ୱାଗତଯୋଗ୍ୟ ଓ ସମୟୋପଯୋଗୀ ପଦକ୍ଷେପ । ଏସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ଏଦିଗରେ ଆମେ କେତେ ଦୂର ସଫଳ ହେବା ସେ କଥା ସମୟ ହିଁ କହିବ ।

ଏକ ତଥ୍ୟ ମୁତାବକ, ସମଗ୍ର ଓଡିଶାରେ ୫୮ ପ୍ରକାର କଥିତ ଭାଷା ପ୍ରଚଳିତ ଅଛି । ତେବେ ଓଡିଶାରେ ଓଡିଆ ଭାଷା ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ଲୋକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ସର୍ବାଧିକ । ରାଜ୍ୟର ପ୍ରାନ୍ତୀୟକ୍ଷେତ୍ର ପଶ୍ଚିମ ଓଡିଶାରେ ସମ୍ବଲପୁରୀ (କୋଶଳି) ଓ ମିଶ୍ର ହିନ୍ଦୀ ଭାଷା, ଦକ୍ଷିଣ ଓଡିଶାରେ ବ୍ରହ୍ମପୁରୀ ଓ ମିଶ୍ର ତେଲଗୁ ଭାଷା, ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶାରେ ମିଶ୍ର ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାର ପ୍ରଚଳନ ଦେଖାଯାଏ । ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ନିଜସ୍ୱ ଭାଷା ଯଥା– ସାନ୍ତାଳି, ମୁଣ୍ଡା, କନ୍ଧ, କୋୟା, ବଣ୍ଡା ଇତ୍ୟାଦି ରହିଛି । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାଷା ମଧ୍ୟରେ ଅସମୀୟ, ହିନ୍ଦୀ, ବଙ୍ଗଳା, ଉର୍ଦ୍ଦୁ, ତେଲୁଗୁ ଆଦି ଭାଷା ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ପରିବର୍ତ୍ତିତ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଭାଷାର ପ୍ରସାର ପ୍ରଚାର ତ ଦୂରର କଥା ଓଡିଆ ଭାଷାରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଥିବା ଲୋକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବେଳକୁ ବେଳ କମିବାରେ ଲାଗିଛି । ମା'ର ଭାଷା, ମାଟିର ଭାଷା ଆମପାଇଁ ଅଲୋଡା ହୋଇଯାଇଛି । ମାହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ କହିଥିଲେ, ଜଣେ ଭାରତବାସୀ ନିଜ ମାତୃଭାଷା ଭୁଲିଯିବା, ଅବହେଳା କରିବା ବା ନିଜର ମାତୃଭାଷା ବ୍ୟବହାର କରୁଛି ବୋଲି ଲଜ୍ଜା ଅନୁଭବ କରିବା, ନିଜ ମାତୃଭାଷାରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଚିନ୍ତା ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ହେବା ଏକଥା ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଦେବିନାହିଁ । ଜାପାନ ଓ ଚୀନ ଦେଶରେ ମାତୃଭାଷାରେ ସବୁକାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲିଛି । ସେହି ଦୁଇଦେଶ ଆଜି ବିଜ୍ଞାନ, ଅର୍ଥ, ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା, ସାହିତ୍ୟ ସବୁଦିଗରେ ବିଶ୍ୱ ଦରବାରରେ ନିଜକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିସାରିଲେଣି । ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଆମକୁ ବହୁତ କିଛି ଶିଖିବାର ଅଛି ।

ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମାତୃଭାଷା ଦିବସ ପାଳନ ଅବସରରେ ଏ ବିଷୟରେ ଗଭୀର ଭାବେ ଅନୁଶୀଳନ କରିବାର ଅଛି । ଆମ ଭିତରେ ଥିବା ହୀନମନ୍ୟତାକୁ ଦୂର କରିବାକୁ ହେବ । ଅନ୍ୟ ଭାଷା ଶିଖିବାକୁ ମନାନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଆମକୁ ପ୍ରଥମେ ଆମ ମାତୃଭାଷାରେ ଦକ୍ଷତା ହାସଲକରି ଆମ ସଂସ୍କୃତି, ପରମ୍ପରା ଓ ଐତିହ୍ୟକୁ ଚିହ୍ନି ବହୁଭାଷୀ ଶିକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଆମର ଜ୍ଞାନର ପରିସରକୁ ବିସ୍ତାରିତ କରିବାକୁ ହେବ । ଯଦ୍ୱାରା ଆମେ ପାରସ୍ପରିକ ବୁଝାମଣା, ଭାବବିନିମୟ, ସହଯୋଗ, ସହନଶୀଳତା ଓ ସଂପ୍ରୀତିର ବାତାବରଣ ମାଧ୍ୟମରେ ଆମେ ନିଜକୁ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପି କରିବା ସହ ଏକ ସମ୍ଭାବନାମୟ ଭବିଷ୍ୟତ ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର ହୋଇପାରିବା ।

ତିର୍ତ୍ତୋଲ, ଜଗତସିଂହପୁର
ମୋ-୯୪୩୮୧୯୭୫୧୨

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ହରିହର

■ ଡ.ଅରୁନ୍ଧତୀ ଦେବୀ

ଆଜିର ଶିକ୍ଷାଦାନ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଦେଖିଲାବେଳକୁ ମନେପଡ଼ନ୍ତି ପୂଜନୀୟେଷୁ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ହରିହର । ଦିନଥିଲା ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ନିଜ ମର୍ଯ୍ୟଦା ପାଇନଥିଲା, କିନ୍ତୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ନିଜ ମାତୃଭାଷାକୁ ଆଗେଇ ନେଇ ସଗର୍ବେ ଭାଷାର ମହତ୍ତ୍ୱକୁ ବିମଣ୍ଡିତ କରିଥିଲେ । ସତ୍ୟବାଦୀର ଯେଉଁ ପଞ୍ଚସଖା ପ୍ରାୟ ଅର୍ଦ୍ଧ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ, ଆଦର୍ଶ ଶିକ୍ଷାଦାନ ଓ ଜନସେବାରେ ବ୍ରତୀ

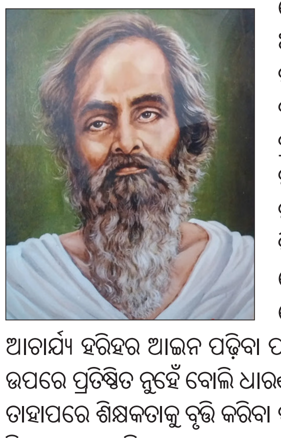

ହୋଇଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ହରିହର ଦାସ ଥିଲେ ଅନ୍ୟତମ । ତାଙ୍କ ପିତାଙ୍କ ନାମ ମହାଦେବ ବ୍ରହ୍ମା ଓ ମାତାଙ୍କ ନାମ ଶ୍ରଦ୍ଧାଦେବୀ। ପିତାମହଙ୍କ ନାମ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ। ପୁରୀର ଗଜପତି ମହାରାଜା, ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ବ୍ରହ୍ମା ଉପାଧି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ତେବେ ଉପାଧି ଜ୍ୟେଷ୍ଠପୁତ୍ର ମହାଦେବଙ୍କୁ ଦେବା ପାଇଁ ସେ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ । ମହାରାଜା, ତାଙ୍କ ଅନୁରୋଧ ରକ୍ଷା କରିଥିଲେ। ହେଲେ, ହରିହର ପିତାଙ୍କ ଉପାଧି ଗ୍ରହଣ ନକରି ଦାସ ହିଁ ଲେଖୁଥିଲେ । ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ, ତାଙ୍କୁ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଉପାଧି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ପରେ ସେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ନାମରେ ସର୍ବତ୍ର ପରିଚିତ ହୋଇଥିଲେ। ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ହରିହର ଆଇନ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ କଲିକତା ଯାଇଥିଲେ । ଆଇନ ବ୍ୟବସାୟ ସତ୍ୟ ଓ ନ୍ୟାୟ ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ନୁହେଁ ବୋଲି ଧାରଣା ହେବାରୁ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ପରୀକ୍ଷା ନଦେଇ ଘରକୁ ଫେରିଆସିଥିଲେ । ତାହାପରେ ଶିକ୍ଷକତାକୁ ବୃତ୍ତି କରିବା ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ । ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏକାଧିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିକ୍ଷକତା କଲା ପରେ ସେ ୧୯୧୨ରେ ସତ୍ୟବାଦୀ ବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । କିଛିକାଳ ସମାଜର ସଂପାଦକ ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇଥିଲେ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଗାନ୍ଧୀ ମହାତ୍ମା କଂଗ୍ରେସକୁ ଭାଙ୍ଗି, ଲୋକସେବକ ଭାବେ ରହିବାକୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ । ନେହରୁଙ୍କ ସମେତ ଅନେକ ସେଥିପ୍ରତି କର୍ଣ୍ଣପାତ କରି ନଥିଲେ । ତେବେ, ଯେଉଁମାନେ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଡାକରାରେ ପୂର୍ବଭଳି ସେବାମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଜକୁ ନିୟୋଜିତ ରଖିଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ହରିହର ପ୍ରମୁଖ । ସେ ଓଡ଼ିଶାରେ ସର୍ବୋଦୟ ଆନ୍ଦୋଳନର ନେତୃତ୍ୱ ନେଇଥିଲେ । ସେ ଥିଲେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ପ୍ରତିମ । ଯାହା କିଛି ସଂପତ୍ତି ଥିଲା, ଦାନ କରି ଦେଇଥିଲେ । ମୃତ୍ୟୁବେଳକୁ ଖଣ୍ଡେ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଲୁଗା ଛଡ଼ା, କିଛି ନଥିଲା । ପଞ୍ଚସଖାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସେ ଥିଲେ ଶେଷ ସଖା। ତାଙ୍କ ସହ ଏକ ଯୁଗର ଅନ୍ତ ଘଟିଥିଲା । ୧୯୭୧ ଫେବୃଆରୀ ୨୧ ତାରିଖ ଦିନରେ ସେ ଶେଷନିଃଶ୍ୱାସ ତ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ ।

ମୋ. ୯୪୩୭୧୨୪୫୭୨

ମାତୃମନ୍ତ୍ର - ମାତୃଭାଷା

■ ଡ଼. ଉମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର

ଜାତିସଂଘର ଅନୁମୋଦନ କ୍ରମେ ୨୦୦୦ ମସିହାରୁ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ଫେବୃଆରୀ ୨୧ ତାରିଖକୁ 'ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ମାତୃଭାଷା ଦିବସ' ଭାବେ ପାଳନ କରାଯାଉଛି । ଐତିହ୍ୟ–ସଂସ୍କୃତି–ପରମ୍ପରା ରକ୍ଷା ପାଇଁ ମାତୃଭାଷା ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ମାଧ୍ୟମ । ମାତୃଭାଷାକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି କୌଣସି ଜାତି ବଡ଼ ହୋଇନାହିଁ କି ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏ ବାବଦରେ ସଭିଁଙ୍କୁ ସଚେତନ କରିବା ଏହି ଦିବସ ପାଳନର ମୁଖ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଫେବୃଆରୀ ୨୧ ତାରିଖକୁ ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ମାତୃଭାଷା ଦିବସ ଭାବେ ପାଳନ କରିବା ପାଇଁ ୟୁନେସ୍କୋ ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରଥମେ ୧୯୯୯ରେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଯାଇଥିଲା, ଯାହାକୁ ଅବିଳମ୍ବେ ଜାତିସଂଘ ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା । ତେବେ ଫେବୃଆରୀ ୨୧ କାହିଁକି ? ଏହା ଏକ ଐତିହାସିକ ଦିବସ । ୧୯୫୨ ମସିହାରେ ଏହି ଦିନରେ ମାତୃଭାଷାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ପୁଲିସ ଗୁଳିର ଶିକାର ହୋଇଥିଲେ ବାଙ୍ଗଲାଦେଶର ଏକାଧିକ ମାତୃଭାଷାପ୍ରେମୀ ବାଙ୍ଗଲାଭାଷୀ ଛାତ୍ର ଓ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ । ବାଙ୍ଗଲାଦେଶର ଜନ୍ମ ପୂର୍ବରୁ ତାହାକୁ ପୂର୍ବ ପାକିସ୍ତାନ କୁହାଯାଉଥିଲା ଏବଂ ଅଧିକାଂଶ ନାଗରିକ ଥିଲେ ବାଙ୍ଗଲାଭାଷୀ । ପାକିସ୍ତାନ ସରକାର ପୂର୍ବ ପାକିସ୍ତାନୀଙ୍କ ଉପରେ ବଳପୂର୍ବକ ଉର୍ଦ୍ଦୁ ଭାଷା ଲଦିଦେବାରୁ, ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଆନ୍ଦୋଳନ ଦମନ କରିବା ପାଇଁ ପୁଲିସ୍ ଢାକା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିକଟରେ ଗୁଳି ... ଚଳିପଡ଼ିଥିଲେ ଏକାଧିକ ଭାଷାପ୍ରେମୀ । ମାତୃଭାଷା ... ଭଳି ପ୍ରାଣବଳି ଅନନ୍ୟ । ତେଣୁ ଏହି ଦିନରେ ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ମାତୃଭାଷା ଦିବସ ପାଳନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇଥିଲା । ଯୁଗାବତାର ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଅନୁକୂଳଚନ୍ଦ୍ର କହିଛନ୍ତି– ମଣିଷର ବୃତ୍ତି ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ଦମନ କରିବା ପାଇଁ ମାତୃଭାବ ଗୋଟିଏ ମହୌଷଧୀ ଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ମା'ଡାକ ହେଉଛି ମଣିଷର ଆଦି ଭାଷା, ବାକ୍‌ସ୍ଫୁରଣର ପ୍ରଥମ ଶବ୍ଦ । ମା' ଡାକରେ ମଣିଷ ମନରେ ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ କାମାଗ୍ନି ଅଚିରେ ପ୍ରଶମିତ ହୁଏ– ଯିଏ

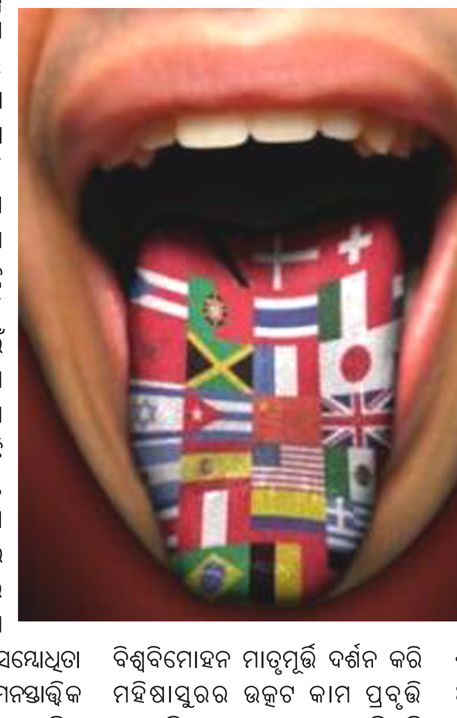

ସମ୍ବୋଧନ କରେ ଏବଂ ଯିଏ ସମ୍ବୋଧିତା ହୁଏ, ଉଭୟତଃ । ଏହା ଏକ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ସତ୍ୟ ଯେ ମନରେ ମାତୃଭାବ ଜାଗରିତ ହେଲେ ମଣିଷର କାମପ୍ରବୃତ୍ତି ଅବଦମିତ ହୁଏ । ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତର ଇତିହାସ କହେ ଜଗଜ୍ଜନନୀ ଦୁର୍ଗାଙ୍କର ବିଶ୍ୱବିମୋହନ ମାତୃମୂର୍ତ୍ତି ଦର୍ଶନ କରି ମହିଷାସୁରର ଉତ୍କଟ କାମ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଅବଦମିତ ହୋଇଥିଲା । ସେହିପରି ଦୁରାଚାରୀ ରାବଣ ସତୀ ସୀତାଙ୍କୁ ଅପହରଣ କରିବା ପରେ ତାଙ୍କର ମାତୃତ୍ୱମୟୀ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ପ୍ରଭାବରେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ମା' ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କିଛି ବି ଭାବିପାରି ନଥିଲା । ଆମର ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତିର ସେହି ଗୌରବମୟ ଐତିହ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଆଜି ନାନା କାଳ୍ପନିକ ଉପାଖ୍ୟାନ ମଧ୍ୟରେ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହରାଇ ବସିଛି ।

ଦୁଃଖର କଥା– ଆଜି ସେହି ପାବନ ମନ୍ତ୍ର, ସେହି ଅମୃତବୋଳା ମା'ଡାକ ଆମର ବାସ୍ତବ ଜୀବନରୁ ହଜିଯିବାକୁ ବସିଛି । ଆମର ଉତ୍କଟ ସାହେବୀ ରୋଗ ଏବଂ ପବ୍ଲିକ ସ୍କୁଲଗୁଡ଼ିକ ଦୌଲତରୁ ଆମର ପିଲାମାନେ ମା' ଡାକ ଭୁଲି ଯାଉଛନ୍ତି । ତାହା ବଦଳରେ ମମ୍ମି, ମମ୍, ମାମା ଇତ୍ୟାଦି ନାନା ପ୍ରକାର ଡାକ ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଶୁଣି ମା'ବାପାମାନେ ପ୍ରଭୂତ ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ ଲାଭ କରୁଛନ୍ତି । ଆମେ ଭୁଲିଯାଉଛୁ ଯେ ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଅନୁସରଣ କରି ହିଁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଭାଷାଜ୍ଞାନ ସମ୍ବନ୍ଧ ହୋଇଛି । ସଂସ୍କୃତ 'ମାତୃଃ' ଶବ୍ଦରୁ ଇଂଲିଶ ଶବ୍ଦ 'ମଦର' ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଆମ ମାତୃଭାଷାର ଦୟନୀୟ ପରିଣତି ମଧ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବା କଥା । ଯୁଗପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଅନୁକୂଳଚନ୍ଦ୍ର କହିଛନ୍ତି– ପିଲା ଆଗ ନିଜର ମାତୃଭାଷା ଶିଖି ତା'ପରେ ଯେତେ ଭାଷା ଶିଖିପାରେ ସେତେ ଭଲ । କିନ୍ତୁ ସେ କଥା ଶୁଣୁଛି କିଏ ? ଆମର ସଂସ୍କୃତି ଏବଂ ଆଭିଜାତ୍ୟର ଏହି ଦୟନୀୟ ଅବସ୍ଥା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଯୁଗପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଅନୁକୂଳଚନ୍ଦ୍ର ଦିନେ କ୍ଷୋଭର ସହିତ କହିଥିଲେ– ବୁଝି ଦେଖ– ତୁମର ଏହି ଆଭିଜାତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କାର କେତେଟା ଶ୍ରେୟ ଓ ପ୍ରେୟ, ଯାହା ଲାଭ କରିବାକୁ ହୁଏ କେତେ କେତେ ଜୀବନ ପ୍ରବାହର ଭିତର ଦେଇ, ସେହି ଆଦର୍ଶ, ଧର୍ମ ଓ କୃଷ୍ଟିର ଅନ୍ୱିତ ଚଳନରେ, ଅସ୍ତି–ବୃଦ୍ଧିର ତାପସ, ପରିଚର୍ଯ୍ୟା ନେଇ, ଆଉ ତୁମର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ପରାମର୍ଶଣୀ ଦୌରାତ୍ମ୍ୟରେ ଯେତେବେଳେ ହିଁ ସେହି ଆଭିଜାତ୍ୟ ମୁଣ୍ଡରେ କୁଠାରାଘାତ କରି ପରପଦଲେହୀ ଅନ୍ୟର ଭାଷା, ଅନ୍ୟର ବେଶ, ଖାଦ୍ୟ, ଚାଲିଚଳନ, ଉପଭୋଗ ଇତ୍ୟାଦିରେ ଆତ୍ମବିକ୍ରୟ କରେ, ତାହା ଯେ କେତେ ମର୍ଯ୍ୟାଦାହାନିକର, କେତେ ଅପମାନକର, ଆଉ କେତେ ଦୈନ୍ୟର– ତାହା କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ । (ଆର୍ଯ୍ୟକୃଷ୍ଟି - ୧୯୪) । ସ୍ମରଣ ରଖିବାକୁ ହେବ– ଅନ୍ୟଠାରୁ ପୋଷଣ ଗ୍ରହଣ କରି ନିଜର ଭାଷା ଏବଂ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଉନ୍ନତ କରାଯାଇପାରେ, ମାତ୍ର ନିଜତ୍ୱ ହରାଇ ଅନ୍ୟକୁ ଅନୁକରଣ କରି କେହି କେବେ ଶ୍ରେୟର ଅଧିକାରୀ